

52 kroki na drodze ku miastu pełnemu zieleni

Środowisko

52 kroki na drodze ku miastu pełnemu zieleni

Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds. Środowiska

Ani Komisja Europejska, ani żadna osoba działająca w imieniu Komisji nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania zamieszczonych poniżej informacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2018

© Unia Europejska, 2018

Ponowne wykorzystanie dozwolone pod warunkiem podania źródła. Ponowne wykorzystanie dokumentów Komisji reguluje decyzja 2011/833/UE (Dz.U. L 330, 14.12.2011, s. 39).

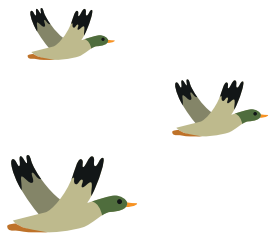
Wykorzystywanie lub powielanie zdjęć i innych materiałów, co do których UE nie przysługują prawa autorskie, wymaga bezpośredniej zgody właściciela praw autorskich.

Print	ISBN 978-92-79-80109-9	doi:10.2779/4147	KH-04-18-171-PL-C
PDF	ISBN 978-92-79-80125-9	doi:10.2779/30057	KH-04-18-171-PL-N

Broszura oparta na publikacji '366 porad dla bioróżnorodności' wydanej przez Królewski Instytut Nauk Przyrodniczych w Belgii. <https://bit.ly/1FcEq3t>

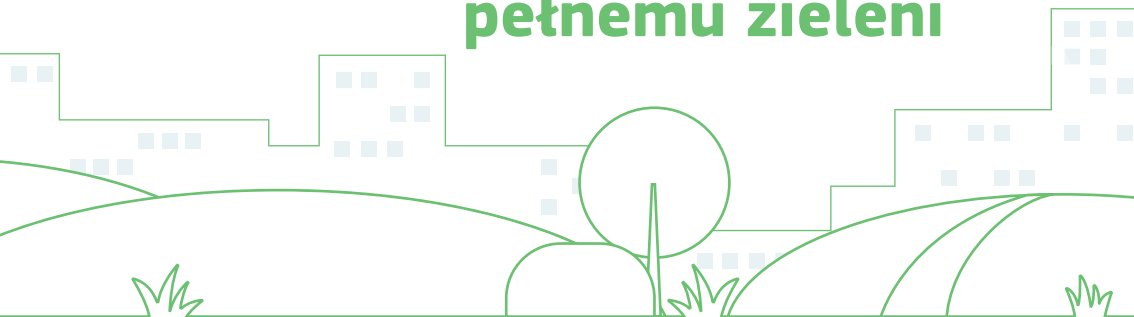
Wydrukowano na papierze z recyklingu, wyróżnionym odznaką ekologiczną UE dla papieru graficznego (www.ecolabel.eu)

Ilustracje: European Service Network

52 kroki

na drodze ku miastu
pełnemu zieleni

Przedmowa

Moim zadaniem jako komisarza UE ds. środowiska jest troska o europejską przyrodę. W ciągu ostatnich lat odwiedziłem wiele miejsc, od lasów i parków po gospodarstwa rolne i porty, i spotkałem się z tysiącami wolontariuszy, którzy przyczyniają się do ochrony naszego unikatowego dziedzictwa naturalnego.

Spotkało mnie też niemało niespodzianek. Jedną z najbardziej zadziwiających było odkrycie, że miasta obfitują w przyrodę. Otóż na terenie 32 dużych miast znajduje się ponad 100 obszarów objętych programem Natura 2000. Zapewniają one ochronę 40% zagrożonych typów siedlisk, połowie gatunków ptaków i jednej czwartej rzadkich gatunków motyli chronionych na mocy przepisów prawa UE. Miejskie parki to prawdziwe wyspy przyrodniczych skarbów.

Bogactwo natury czeka na nas w ogrodzie, na balkonie, na parapecie za oknem – wystarczy je odkryć, pokochać i chronić.

Mam nadzieję, że te wskazówki Ci w tym pomogą. Każdy znajdzie w nich coś dla siebie. Pomyśl choćby o spożywaniu sezonowych produktów lokalnego pochodzenia albo dowiedz się więcej o świecie wokół nas i pomóż przyrodzie odradzać się.

Zrób coś, co leży w mocy każdego z nas. Daj dowód na to, że nasze działania mają znaczenie, nieważne gdzie żyjemy.

Mam nadzieję, że będziesz w stanie stosować te rady w praktyce. Przyroda Ci się odwdzięczy!

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Karmenu Vella', with a stylized, flowing script.

Karmenu Vella

Komisarz ds. środowiska

Czym jest różnorodność biologiczna?

Od kwitnących łąk przyciągających motyle i pszczoły po lasy dające schronienie ptakom i nietoperzom – na naszej planecie obok nas toczy się bogate i różnorodne życie. Nazywamy je różnorodnością biologiczną. Jest to misterna sieć zależnych od siebie organizmów, której częścią jesteśmy i my.

Prawdę mówiąc, to właśnie **Twoim** zadaniem jest ją chronić...

Różnorodność biologiczna w mieście

W miastach mamy do czynienia z ogromną różnorodnością biologiczną. Życie toczy się wokół nas, od dachu drapacza chmur po dno pobliskiej sadzawki.

Rośliny i zwierzęta są dosłownie wszędzie – na przydrożnych trawnikach i na brzegu rzeki, w ogródkach działkowych i na terenach przemysłowych, w ogrodach, parkach i na cmentarzach, wreszcie na fasadach i na dachach. Niektóre gatunki mają tak rozwinięte zdolności adaptacyjne, że życie w mieście wręcz im służy.

Nawet w pełni zabudowane obszary nie są straszne przyrodzie. Ponad połowa europejskich stolic posiada miejsca należące do europejskiej sieci chronionych obszarów przyrodniczych Natura 2000.

To wspaniale, gdyż przyroda jest nam po prostu potrzebna. Nie dość, że wpływa na poprawę jakości życia, oczyszcza powietrze, chroni domy przed zalaniem oraz zapewnia pożywienie i wodę, to działa również zbawiennie na nasze zdrowie psychiczne.

To, jaki wybierasz środek transportu, jak sprzątasz dom, a nawet jakie posiadasz zwierzę, nie pozostaje bez wpływu na środowisko, w którym żyjemy. Znajdź czas, aby poznać otaczający Cię świat przyrody, i zacznij o niego dbać, a przyroda odwdzięczy się z pewnością.

Co możesz zrobić?

Niniejsza broszura zawiera 52 pomysły na wspieranie różnorodności biologicznej w mieście przez cały rok. Znajdziesz w niej:

- ▶ przykłady praktycznych działań w życiu codziennym,
- ▶ wskazówki, jak stworzyć własną grupę lub przyłączyć się do społeczności,
- ▶ działania mające na celu wspieranie badań naukowych przez obserwowanie i rejestrowanie dzikiej przyrody,
- ▶ techniki ogrodnicze, których stosowanie jest przyjazne środowisku.

Więcej informacji o różnorodności biologicznej można znaleźć pod adresem:

http://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm

Dokarmiaj ptaki zimą

Zimą, gdy brakuje larw owadów, nasion i owoców jagodowych, ptakom trudniej jest zdobyć pożywienie.

Można im pomóc, wywieszając domowej roboty przekąski z tłuszczu roślinnego i nasion słonecznika. Zawieś ptasi smakołyk w miejscu osłoniętym od deszczu i poza zasięgiem drapieżników. Regularnie czyść karmnik i sprzątaj resztki pożywienia z ziemi, aby ptaki się nie rozchorowały.

Innym sposobem pomocy skrzydlatym przyjaciółom jest uczestniczenie w zimowym liczeniu ptaków odwiedzających Twój ogród.

Pozbywaj się śniegu z rozwagą.

Sól drogowa jest szkodliwa nie tylko dla naszych butów, lecz także dla gleby oraz korzeni drzew i żywopłotów wzdłuż ulic. Spływając razem z roztopionym śniegiem, poważnie narusza ekosystem wodny.

Dla bioróżnorodności zawsze korzystniejsze jest odśnieżanie za pomocą szczotki lub szufli. Aby się nie pośliznąć, zamiast sięgać po sól, wysyp na chodnik piasek lub żwir.

Nie marnuj żywności

Uprawy rolne zajmują ponad połowę powierzchni gruntów w Europie, a nasz system produkcji żywności bardzo źle wpływa na przyrodę. Gospodarstwa wykorzystują ponad jedną trzecią europejskich zasobów wodnych, miliony ton nawozów i ogromne ilości energii. Jedzenie dużo kosztuje i nie można go wyrzucać.

Nie kupuj zatem więcej, niż potrzebujesz. Łatwo psujące się produkty przechowuj w lodówce, pilnuj terminów ważności, aby niczego nie zmarnować, i zachęcaj członków rodziny, aby przygotowywali sobie tyle jedzenia, ile zamierzają zjeść. Dzięki temu nienaruszone produkty będzie można podać później albo wykorzystać do zrobienia nowego dania.

Używaj ekologicznych kosmetyków i środków higieny

Wyróżnij się! Wszelkie kosmetyki i środki higieny mają ekologiczną alternatywę. Używając przyjaznych środowisku żeli pod prysznic, kremów, dezodorantów, kosmetyków do makijażu czy lakierów do paznokci, powodujesz, że konserwanty, syntetyczne środki zapachowe i detergenty nie dostają się do Twojego ciała i do środowiska.

Nie karm ptaków wiosną

Zimą wiele ptaków potrzebuje większej ilości wartościowego ziarna, ale wiosną ich dieta się zmienia. Ptaki żywią się owadami, kontrolując w ten sposób ich liczebność. Poza tym pisklęta mogą zadławić się twardymi kawałkami jedzenia, takimi jak orzechy czy duże nasiona. Wiosną pełny karmnik może więc przynieść więcej szkody niż pożytku.

Najlepiej zakończyć dokarmianie po 1 kwietnia, a już od początku marca – ograniczyć je. Ptaki jednak stale potrzebują wody. Najlepszy jest szeroki, płytki zbiornik z łagodnie zakończonymi brzegami pełniący jednocześnie funkcję wodopoju i wanny kąpielowej. Dobrze umieścić go na stelażu lub gdzieś wysoko, tak aby żaden kot nie wykorzystał go do łowów.

Zbuduj schronienie dla pszczoł i motyli

Bez owadów zapylających, takich jak pszczoły czy motyle, większość roślin kwitnących nie może rozsiewać swoich nasion ani zawiązywać owoców.

Zbudowanie zimowego schronienia i letniego miejsca gniazdowania dla tych małych pomocników to świetny pomysł. Nie zastanawiaj ich kryjówek albo nawet zbuduj hotel dla nich, wydrążając otwory o szerokości 5–10 mm w niewielkich kawałkach bambusa, nie przewiercając ich na wylot. Najlepiej umieścić taki hotel w miejscu wysoko położonym, skierowanym na południe, osłoniętym od wiatru i deszczu.

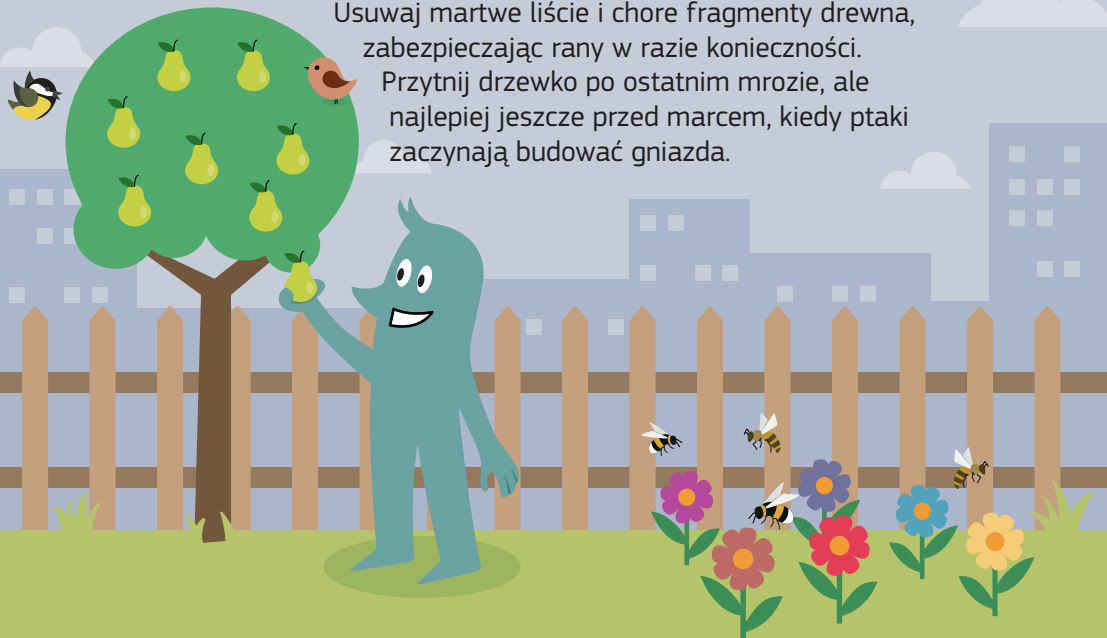
Dbaj o swoje drzewa owocowe

Drzewa owocowe to nie tylko radość dla ogrodnika, ale również przepyszne owoce! Zapewniają one schronienie i żywność małym zwierzętom. Wymagają jednak odpowiedniej pielęgnacji.

Glebę wokół korzeni warto wzbogacić kompostem, a same drzewa podlewać wodą deszczową – niezbyt często, ale regularnie, dzięki czemu roślina zakorzeni się głęboko. Jeśli drzewo zaatakują szkodniki lub choroby, zastosuj naturalne środki ochrony.

Usuń martwe liście i chore fragmenty drewna, zabezpieczając rany w razie konieczności.

Przytnij drzewko po ostatnim mrozie, ale najlepiej jeszcze przed marcem, kiedy ptaki zaczynają budować gniazda.

Zabezpiecz okna przed ptakami

Okna, szklarnie, werandy i szklane ekrany są przezroczyste, widać przez nie otaczającą roślinność. Zdarza się, że ptaki, nie widząc przeszkody, wlatują w szkło, doznając poważnych uszkodzeń, a nawet ginąc.

Problem można rozwiązać, umieszczając na szybach pionowe pasy, naklejki, kolorowe albo piaskowane wzory. Pomocne będą też okiennice i zastony z koralików, ponieważ zwiększą widoczność okien.

Uprawiaj własne warzywa

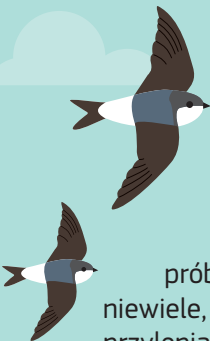
Szpinak, sałata, rukola to tylko niektóre warzywa, które są łatwe do uprawiania w ogrodzie lub na balkonie. Własnoręcznie wyhodowana żywność jest zawsze zdrowa i lepiej smakuje.

Teraz jest najlepszy czas, aby nauczyć się, jak wyhodować warzywa z nasion i jak naturalnie chronić je przed pasożytami.

Podziel się swą ogrodniczą pasją z rodziną i przyjaciółmi.

Może zapoczątkujesz nową modę?

Sztuczne gniazda dla ptaków i nietoperzy

Ptaki takie jak jaskółki oknówki napotykać spore trudności, próbując gniazdować w miastach. Dogodnych miejsc jest niewiele, trudno znaleźć odpowiednie błoto, żeby mogło się przylepiać się do gzymsów wykonanych ze sztucznych materiałów.

Oknówkom, innym ptakom i nietoperzom można pomóc, umieszczając sztuczne gniazda w odpowiednich miejscach. Są gotowe do zamieszkania i większe niż gniazda naturalne. Zimą należy je zdjąć, żeby je wyczyścić albo wykonać prace na fasadzie domu.

Sąsiedzkie sprzątanie

Czy Twoje sąsiedztwo wygląda wzorowo czy też przy drogach i rzekach zalegają śmieci? Jeżeli zarośla zawałone są odpadami, może warto zaangażować znajomych i sąsiadów w sprzątanie okolicy?

Pozwoli to stworzyć poczucie wspólnoty i przyniesie korzyści miejscowemu ekosystemowi. Dzięki temu żadne zwierzę nie zrani się, nie utknie w pojemniku po napoju i nie zakrztusi się kawałkiem plastiku, który wygląda jak pożywienie.

A gdy skończycie... nie zapomnijcie poddać odpady recyklingowi.

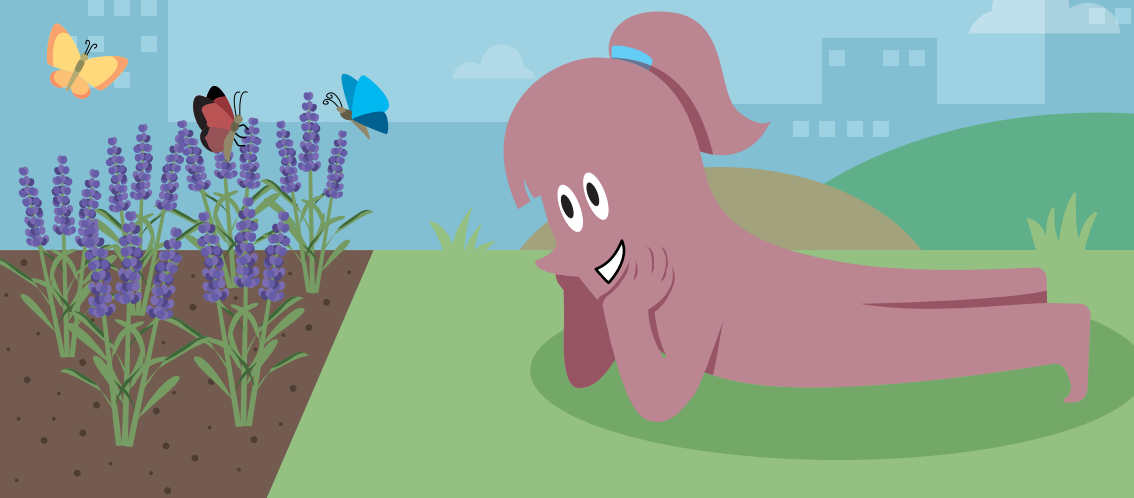

Jak zaprosić motyle i ćmy

Dzisiejsze czasy są trudne dla motyli i ciem – owady te mają coraz mniej siedlisk, liczebność wielu roślin spada, w środowisku wzrasta ilość pestycydów.

Możesz im pomóc, zasadzając potrzebne im rośliny, takie jak pokrzywa, ostrokrzew czy bluszcz, kwiaty, warzywa i aromatyczne zioła. Idealny będzie żywopłot rodzimego gatunku czy stare drzewo z dziuplą. Najważniejsze, aby unikać chemicznych nawozów i pestycydów.

Jeśli masz balkon albo skrzynkę na kwiaty na parapecie, możesz zyskać nowych przyjaciół, zasadzając miododajne rośliny, takie jak lawenda, szalwia czy tymianek.

Zbieraj wodę deszczową

Deszczówka świetnie nadaje się do podlewania roślin i napełniania stawów – nie jest chlorowana, więc nie niszczy mikroorganizmów glebowych ani wrażliwych roślin.

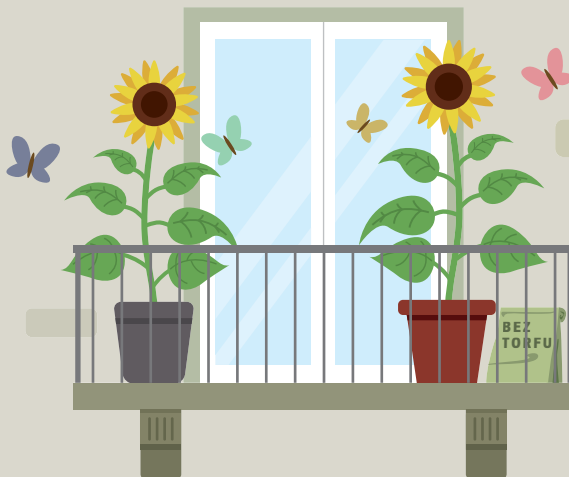
Jeśli masz ogród lub balkon, możesz gromadzić wodę deszczową w podziemnym zbiorniku, w beczce ustawionej pod rynną czy w odpowiednio umieszczonym wiadrze. Być może uda się nawet obniżyć rachunki za wodę.

Kupuj ziemię do kwiatów bez torfu

Lekki, bogaty w materię organiczną torf powstaje na skutek rozkładu mchów, roślin, takich jak np. węłnianka czy turzycza, w mokrym, kwaśnym środowisku bagiennym. Bagna są niezwykle ważne, bo zatrzymują wodę i nie pozwalają dwutlenkowi węgla przedostać się do atmosfery. Są też domem dla zagrożonych gatunków zwierząt, takich jak strzępotek sopłaczek czy łątka stawowa, oraz dla niezliczonych roślin.

Torfowiska stają się jednak coraz rzadsze, a warstwa torfu o grubości 5–10 cm powstaje prawie 100 lat. Chroń te zagrożone siedliska, kupując ziemię do doniczek bez torfu.

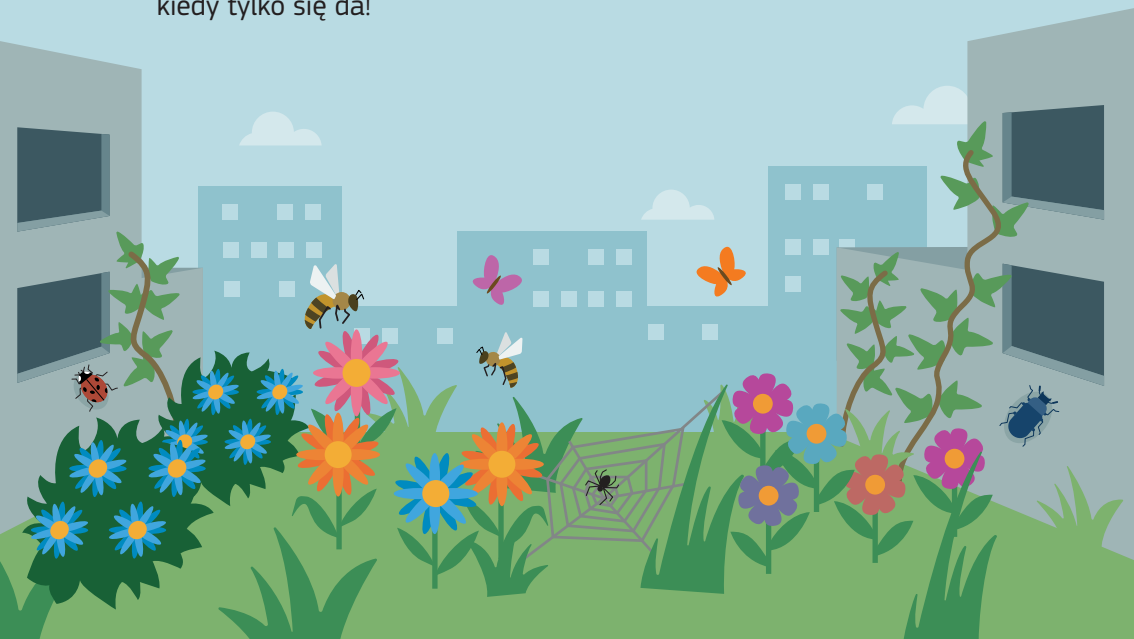

Dbaj o przyrodę w miastach

Co ciekawe, podczas gdy na wsi przeważają uprawy monokulturowe, w miastach bioróżnorodność jest większa.

Przjrzyj się swemu otoczeniu miejskiemu, dostrzeż różnorodne rośliny i zwierzęta w parkach, na stawach, wzdłuż ulic i żywopłotów. Napawaj się widokiem zielonych dachów i tarasów, ogrodów i balkonów przystrojonych kwiatami.

Przyroda to nasze naturalne środowisko. Korzystaj z niej, kiedy tylko się da!

Zapisz dziecko na kurs przyrodniczy

Dzieci potrzebują kontaktu z przyrodą, aby zdrowo rosnąć, odpowiedzialnie traktować kwestie środowiska i cenić dziedzictwo naturalne. Sprzyja temu spędzanie czasu wśród przyrody, daje też ono dzieciom okazję do poznawania otoczenia, zabawy, ruchu i zdobywania wiedzy.

Może przy okazji najbliższych wakacji zapiszesz dziecko na kurs przyrodniczy albo wyślesz je na zieloną szkołę czy obóz z przyjaciółmi? Tymczasem poszukaj pozaszkolnych zajęć przyrodniczych w swojej okolicy.

Chroń przyrodę przed inwazyjnymi gatunkami obcymi

Egzotyczne rośliny pięknie wyglądają w ogrodzie lub przy stawie. Gdy jednak się rozprzestrzenia, niektóre z nich mogą naruszyć ekosystem i zdominować rodzimą roślinność.

Jeżeli masz rośliny ozdobne, dopilnuj, aby nie rozprzestrzeniły się poza Twoim ogrodem. Kupując nowe rośliny, sprawdź, czy nie są na liście inwazyjnych gatunków obcych. Jeśli znajdziesz taką roślinę w Twoim ogrodzie, wyrwij ją, zanim rozsiewe nasiona, wyrzuć razem z odpadami domowymi... i zastąp rodzimym gatunkiem.

Bezpieczna przystań dla bioróżnorodności

Domy i ogrody powinny być bezpieczną przystanią dla bioróżnorodności. Rezygnując z pestycydów, chronisz przyrodę, zdrowie swoje i swojej rodziny. Masz do wyboru pełno innych sposobów zwalczania szkodników i chwastów.

Poznaj je, przetestuj i podaj dalej sąsiadom i znajomym.
Przyroda Ci się odwdzięczy!

Naturalne sposoby na mszyce

Żywiące się sokiem roślinnym mszyce szybko się rozprzestrzeniają, niszczą młode pędy i roznoszą choroby. Na szczęście jest na nie prosty sposób – należy usunąć najbardziej dotknięte części rośliny i spryskać ją łagodnym roztworem mydła, naparem z pokrzywy, czosnku lub cebuli.

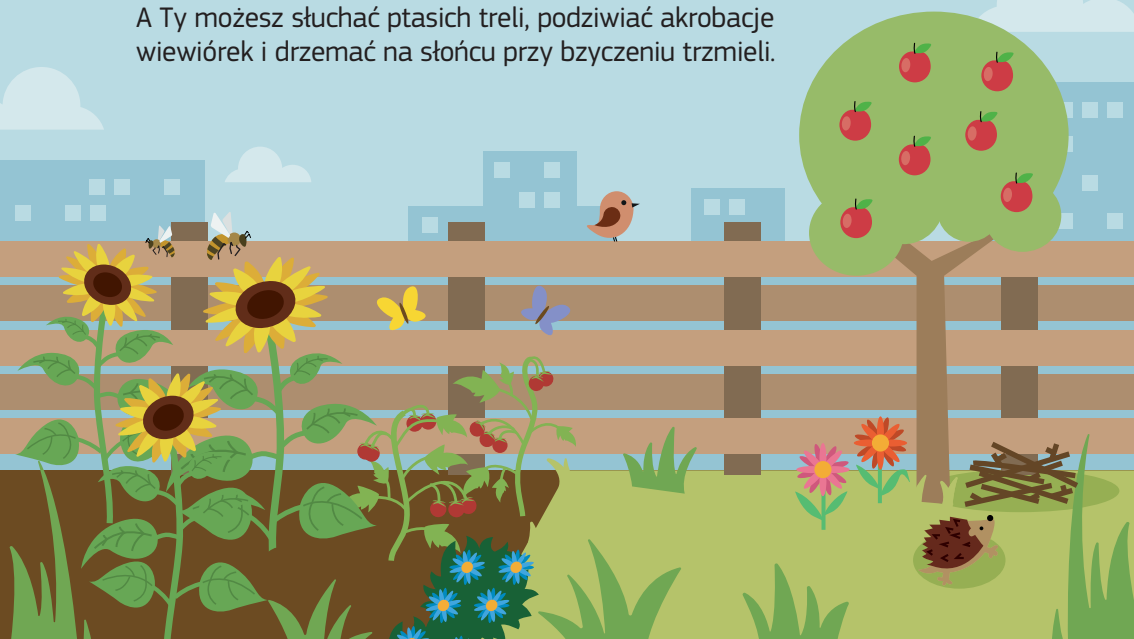
Nasturcje odstraszą mszyce od róż i dadzą schronienie drapieżnikom, takim jak bzygi, biedronki czy skorki. Lep umieszczony u podstawy zarażonej rośliny uniemożliwi mrówkom „dojenie” mszyc.

Zaproś dziką przyrodę do swojego ogrodu

W miejskim ogrodzie może zdomować się wiele dziko żyjących gatunków. Rośliny kwitnące dostarczają nektaru owadom, a nasiona i owoce przyciągają dzikie ptaki i inne zwierzęta. Zaciszny, zacieniony kąciok to doskonałe siedlisko dla pszczoł albo jeża. Możesz także zrobić hotel dla owadów albo stawik dla żab.

Twoi goście pomogą w zwalczaniu szkodników i zapylaniu. A Ty możesz słuchać ptasich treli, podziwiać akrobacje wiewiórek i drzemać na słońcu przy bzyczeniu trzmieli.

Zrób mały stawik

Mały stawik na balkonie to odrobina przyrody w domu, ale również wodopój i kąpiel dla ptaków.

Napełnij pojemnik piaszczystą glebą i wodą, dorzuć rodzime rośliny wodne i kamienie, na których ptaki będą mogły przysiąść, wstaw niewielką fontannę, dzięki czemu woda będzie stale świeża i nie zalęgą się w niej komary. Umieść stawik w zacienionym rogu balkonu i doglądaj go, usuwając martwe liście i w razie potrzeby uzupełniając wodę.

Szanuj przyrodę podczas spaceru

Nic nie zastąpi spaceru wśród przyrody. To okazja do poznania nowych dźwięków i zapachów, a także do poprawy samopoczucia dzięki orzeźwiającej świeżości powietrza. Musimy jednak szanować przyrodę i jej przestrzeń.

Staraj się nie hałasować i nie schodzić z oznaczonych ścieżek. Obserwuj zwierzęta z odległości i trzymaj psa na smyczy. Pamiętaj, aby zrywać czy zbierać tylko dozwolone gatunki, a śmieci zabierać ze sobą.

W ten sposób obszary zielone pozostaną bezpieczne dla dzikich mieszkańców i będą stale cieszyć ludzi i zwierzęta.

Wyhoduj żywoptół

Obfitujące w różnorodne gatunki żywoptóły dają schronienie i pożywienie ptakom, owadom i innym małym zwierzętom. Nietoperze wykorzystują je do nawigacji podczas lotu.

Jeśli masz żywoptół, posadź różne rodzime krzewy, które kwitną i owocują przez cały sezon wegetacyjny. Nie przycinaj ich w okresie gniazdowania ptaków, czyli od wiosny do połowy lata.

Zrób z żywoptólu korytarz dla zwierząt, łącząc go z rosnącymi już drzewami i krzewami, ciekami wodnymi i innymi żywoptołami w sąsiedztwie.

Kupuj meble wykonane z certyfikowanego drewna

Na całym świecie trwa proceder nielegalnej wycinki drzew. Aby mieć pewność, że nie wspierasz tych działań, kupuj meble z certyfikatem FSC (Forest Stewardship Council) albo PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification). Kupując produkty z europejskiego drewna, pomagasz też chronić zagrożone lasy tropikalne.

Więcej informacji o zrównoważonym sposobie wykorzystania drewna znajdziesz na stronach: www.fsc.org i www.pefc.org.

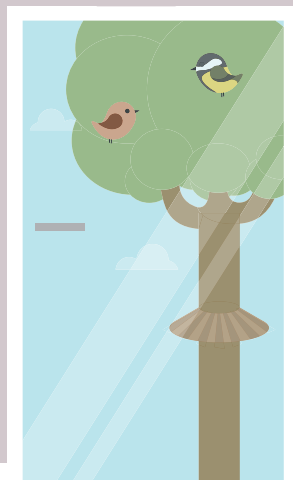

Chroń dzikie zwierzęta przed swoim kotem

Jeżeli masz kota, zapewne jest on siejącym postrach łowcą. Nawet najbardziej niewinnie wyglądający kot może być zagrożeniem dla małych ssaków, ptaków, gadów i płazów.

Zabezpiecz swój ogród, umieszczając budki lęgowe i karmniki dla ptaków poza zasięgiem pupila, a na pniach drzew zainstaluj specjalne kołnierze, które uniemożliwią kotu wspinanie się. Dopilnuj, aby w nocy kot pozostawał w domu, i obserwuj go, gdy wychodzi na zewnątrz w ciągu dnia w okresie gniazdowania ptaków, czyli od maja do sierpnia.

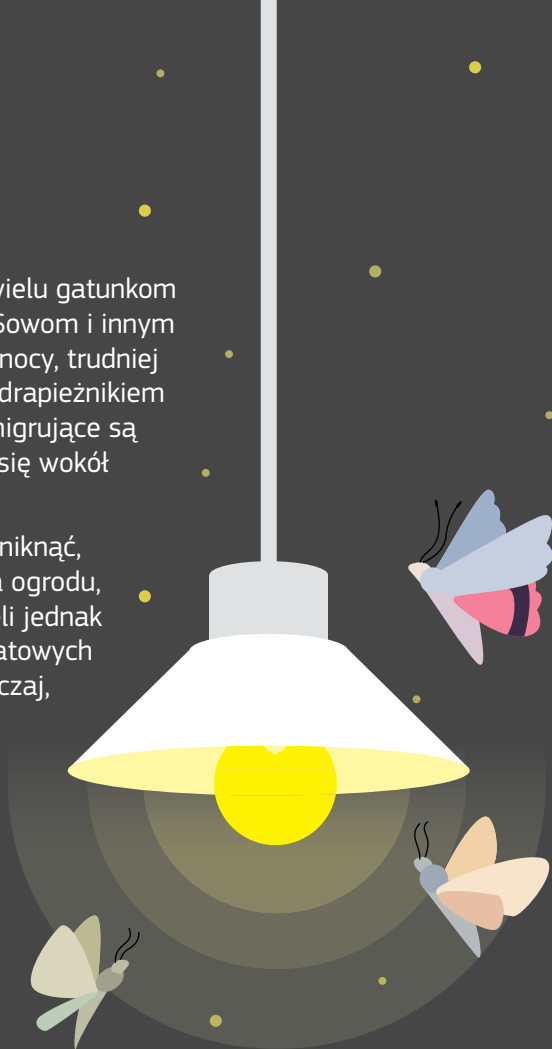
Jeśli Twój kot chodzi swobodnie, wysterylizuj go, wyposaź w identyfikator i dzwoneczek.

Zmniejsz ilość światła nocą

Światło na dworze przeszkadza wielu gatunkom zarówno na wsi, jak i w mieście. Sówom i innym zwierzętom, które widzą lepiej w nocy, trudniej dostrzec przeszkody, uciec przed drapieżnikiem czy zlokalizować zdobycz. Ptaki migrujące są zdezorientowane, a ćmy miotają się wokół światła, aż padną z wyczerpania.

Wielu z tych problemów można uniknąć, rezygnując z nocnego oświetlenia ogrodu, tarasu czy wejścia do domu. Jeżeli jednak światło jest konieczne, używaj matowych żarówek, skieruj je do dołu i wyłączaj, kiedy wejdiesz do domu.

Oszczędzaj wodę w ogrodzie

Oszczędne korzystanie z wody przysłuży się roślinom ogrodowym i środowisku, pomoże Ci też obniżyć rachunki za wodę.

Rodzime byliny, takie jak werbena, szalwia i tymianek, dobrze radzą sobie w suchych warunkach. Istnieją również odporne na suszę odmiany warzyw, takich jak czosnek, buraki czy ziemniaki. Pamiętaj, aby podlewać rośliny blisko korzeni, rano lub wieczorem, a najlepiej zainstaluj system kroplujący. Spulchnianie i ściółkowanie rabat kwiatowych zmniejszy utratę wody.

A gdy nastąpi susza... pamiętaj, aby nie kosić trawnika.

Spędzaj więcej czasu wśród przyrody

Przyroda wpływa korzystnie nie tylko na zdrowie fizycznie, poprawia także nastrój! Kontakt z naturą zwiększa również koncentrację u dzieci i wspomaga ich rozwój umysłowy.

Zadbaj o swoje zdrowie i samopoczucie, spędzając kilka godzin wśród przyrody. Odwiedzaj lokalne obszary Natura 2000, parki i tereny zielone lub zahacz o nie w drodze do pracy czy do domu.

Co jest lepsze – obiad w pracy przy biurku czy odświeżające pół godziny w miejscowym parku?

Wybierz odpowiedni żwirek dla domowego zwierzęcia i poddaj go recyklingowi

Gliniany żwirek dla zwierząt wydobywany jest spod ziemi, co niszczy środowisko. Dodatkowo wyrzucanie żwirku czy ściółki do śmieci nasila problem odpadów.

Jeżeli kupujesz żwirek dla kota, poszukaj naturalnych alternatyw dla gliny, takich jak np. trociny, żwirek na bazie papieru czy zboża.

Czyszcząc klatkę świnki morskiej, trociny czy innego rodzaju ściółkę wykorzystaj w ogrodzie – rozsyp ją wokół roślin, dzięki czemu nawiezie i przykryje glebę, albo wyrzuc na kompost.

Powiedz „nie” plastikowi jednorazowego użytku

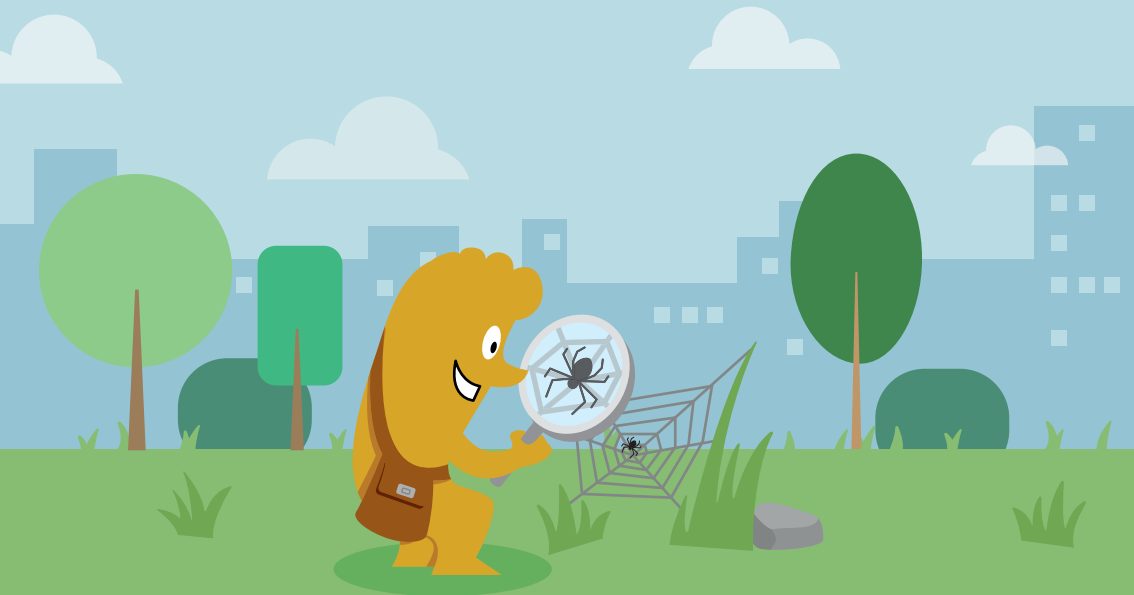
Europa produkuje, wykorzystuje i wyrzuca ogromne ilości jednorazowych plastikowych przedmiotów, takich jak kubki, butelki, torby, kapsułki na kawę, słomki i opakowania. To nie tylko marnotrawstwo, lecz także zagrożenie dla mieszkańców mórz, ponieważ duże ilości jednorazowych produktów plastikowych lądują w oceanie jako śmieci.

Pora to zmienić. Zrezygnuj z jednorazowych produktów plastikowych, zabierając własny kubek do stołówki czy baru, pakując zakupy do płóciennej torby, a wodę do szkółki czy do pracy nalewając do butelki wielokrotnego użytku. To jednak nie koniec – zrób wszystko, co się da, aby zaprzestać używania jednorazowych plastików!

Bierz przykład z przyrody

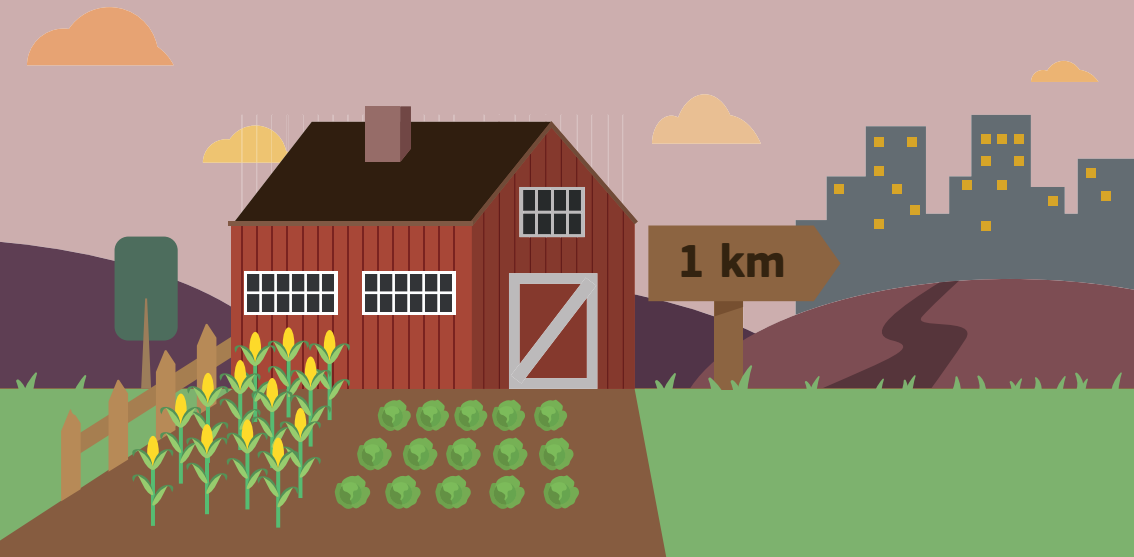
Natura to źródło pomysłów i inspiracji dla naukowców, inżynierów i artystów, z którego wszyscy możemy korzystać. Można dowiedzieć się fascynujących rzeczy o pajęczych niciach, o tym, jak niektóre mrówki uprawiają żywność, i o tym, jak pszczoły porozumiewają się ze sobą. Pająki i owady nie są straszne – obserwując je, uczymy się, jak działa natura.

Zostań miejscożercą

Jedząc lokalnie wyprodukowaną żywność, obniżasz emisję CO₂ generowane przez środki transportu. Jest to również korzystne dla bioróżnorodności, ponieważ wiele zwierząt i roślin zagrożonych jest wyginięciem z powodu zmian klimatu.

Spróbuj poszukać w swoim miejscu zamieszkania sezonowych owoców i warzyw, może znajdziesz też zapomniane już odmiany lokalne. Jeśli to możliwe, kupuj żywność od lokalnych producentów, odwiedź gospodarstwa na obszarach Natura 2000 i zobacz, jak wspierają środowisko naturalne i bioróżnorodność.

Założ zielony dach na swoim domu

Zielony dach na domu w mieście może być świetnym miejscem do życia dla owadów i ptaków. Mchy, porosty i trawy nie wymagają dużo pielęgnacji, a korzystając z porad specjalisty, możesz dobrać rośliny najlepiej dostosowane do danego miejsca, do ciężaru, jaki może unieść dach, oraz czasu, jaki chcesz na to poświęcić.

Zielony dach zatrzymuje wodę deszczową, poprawia jakość powietrza, chroni dom przed gorącem i zimnem, a nawet hałasem. Podaj dalej!

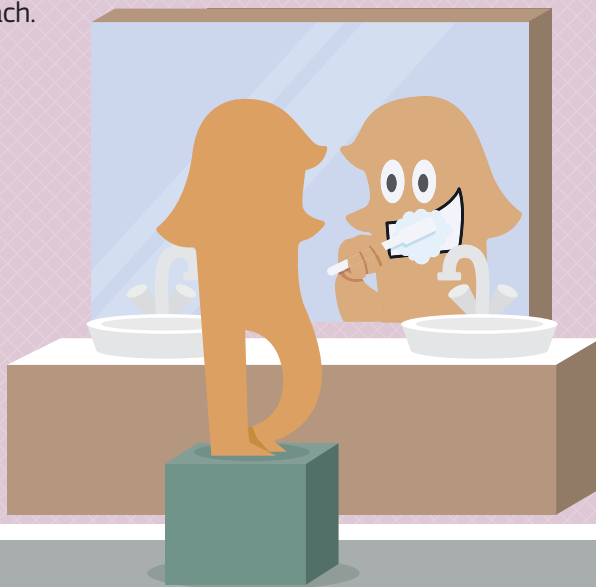

Oszczędzaj wodę

Wszyscy potrzebujemy na co dzień słodkiej wody, która jest bardzo cenna, bo jej ilości są ograniczone. Zmniejsz zużycie wody, skracając czas spędzony pod prysznicem, gromadząc deszczówkę do podlewania roślin i korzystając z ekologicznych programów prania oszczędzających wodę.

Jeśli nie musisz, nie zostawiaj odkręconej wody, i jak najszybciej napraw ciekące krany i zbiorniki wody w toaletach.

Dzięki temu więcej wody zostanie dla przyrody i zwierząt, a Ty zaoszczędzisz pieniądze.

Założ kompostownik

Odpady kuchenne i ogrodowe są pełne cennych składników odżywczych, które mogą być powtórnie wykorzystane przez naturę.

Ustawienie kompostownika w ogródku czy na balkonie jest bardzo proste. Zyskasz w ten sposób darmowy nawóz świetnej jakości. Zabezpiecz go przed wiatrem i słońcem, usuń chwasty i pamiętaj, aby nie kompostować roślin chorych ani niczego, co nie ulega biodegradacji, czy też zostało poddane działaniu chemikaliów.

Jeśli nie masz miejsca na kompostownik, na pewno gdzieś w pobliżu znajdziesz kompostownię komunalną.

Powiedz „nie” betonowi!

Zdrowa gleba jest bardzo ważna dla upraw żywności i dla naszej przyszłości. Kostka brukowa, asfalt i beton niszczą glebę oraz żyjące w niej organizmy. Pokrywają również ziemię szczelną warstwą, która nie przepuszcza wody.

Jeżeli masz miejski ogródek, zastanów się poważnie, zanim go wybrukujesz. Wykorzystaj lepiej zieleni, żwir albo płyty perforowane. Dzięki temu deszcz będzie wsiąkać w podłoże, umożliwiając wzrost roślinom, które zapewnią ochronę przed upałem. Niektóre samorządy oferują nawet dopłaty do takich działań.

Wspieraj stowarzyszenia ochrony przyrody

Istnieje wiele stowarzyszeń działających na rzecz ochrony przyrody i bioróżnorodności, zajmujących się liczeniem ptaków i owadów, zarządzaniem i zakładaniem obszarów chronionych oraz przywracaniem terenów przyrodniczych. Często też pomagają one ludziom ponownie nawiązać kontakt z naturą.

Twoje wsparcie będzie dla nich bardzo pomocne. Może dołączysz do któregoś z nich albo wspomożesz dotacją? A jeszcze lepiej – zgłoś się do udziału w działaniach konserwacyjnych bądź monitorujących albo w obywatelskim projekcie naukowym. Może akurat Twoje umiejętności będą przydatne w tych projektach!

Chroń dżdżownice

Dżdżownice użyźniają glebę, bez nich nie poradziłibyśmy sobie. Przetwarzają ściółkę i liście, dzięki nim na zdrowej glebie mogą rosnąć warzywa i owoce. Tunele tworzone przez dżdżownice spulchniają ziemię, dzięki czemu korzenie mogą się rozwijać, a woda może przenikać głębiej i jest lepiej dostępna dla roślin.

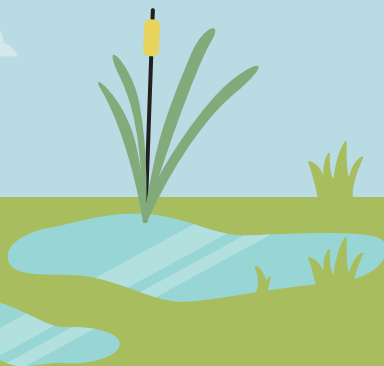
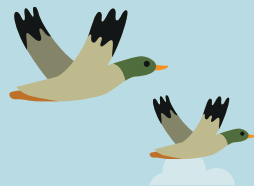
Możemy chronić naszych ogródkowych pomocników, ograniczając stosowanie nawozów i pestycydów. Unikaj jeżdżenia samochodem po glebie, zwłaszcza przy wilgotnej pogodzie. Jeżeli ziemia jest bardzo zbita, przekop jej wierzchnią warstwę, to pomoże dżdżownicom przedostać się głębiej.

Dbaj o tereny podmokłe

Tereny podmokłe o dużej bioróżnorodności zapewniają wodę, pożywienie i schronienie wielu gatunkom. Gniazdują tam ptaki, a ryby składają ikrę wśród trzcin. Są potrzebne również nam, ponieważ chronią przed powodzią i suszami, absorbując nadmiar wody i uwalniając ją powoli, a ponadto uzupełniają zasoby wód gruntowych.

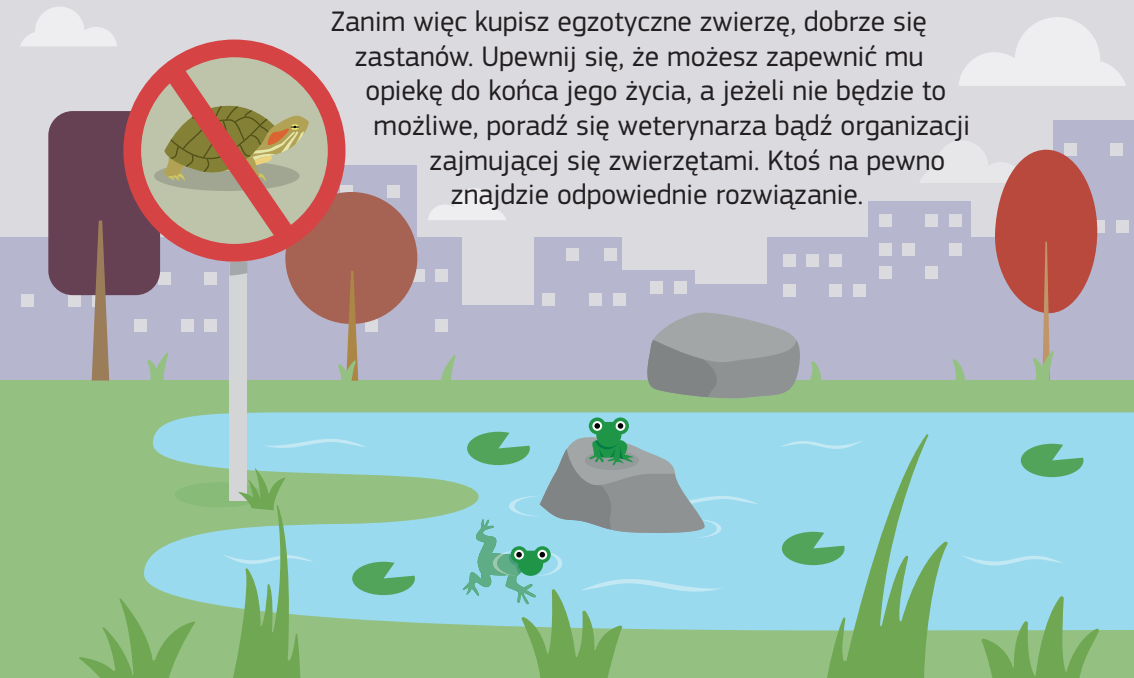
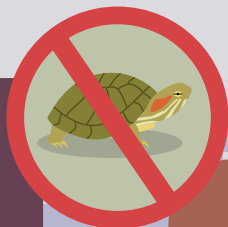
Możesz chronić te siedliska, biorąc udział w projektach przywracania terenów podmokłych i zarządzania nimi. Dowiedz się więcej o przedsięwzięciach w Twojej okolicy organizowanych w ramach unijnego programu Natura 2000 przez samorządy i stowarzyszenia ochrony przyrody.

Pupile z dala od dzikich zwierząt

Egzotyczne zwierzęta domowe są fascynujące, ale nie wszystkie mogą żyć w niewoli. Lepiej jednak nie wypuszczać ich na wolność, ponieważ mogą być zagrożeniem dla rodzimych gatunków dzikich zwierząt. Mogą też roznosić choroby lub wprowadzać niekorzystne zmiany w ekosystemach.

Zanim więc kupisz egzotyczne zwierzę, dobrze się zastanów. Upewnij się, że możesz zapewnić mu opiekę do końca jego życia, a jeżeli nie będzie to możliwe, poradź się weterynarza bądź organizacji zajmującej się zwierzętami. Ktoś na pewno znajdzie odpowiednie rozwiązanie.

Pozbądź się brzydkiego zapachu w sposób naturalny

Czy naprawdę potrzebujesz sklepowych odświeżaczy powietrza – aerozoli, świeczek zapachowych i innych wynalazków?

Filiżanka octu ze skórką cytrusa albo wywar z tymianku czy rozmarynu wystarczą, aby zneutralizować większość brzydkich zapachów. Soda oczyszczona pochłania brzydki zapach z lodówki czy kociej kuwety, a saszetki z lawendą czy mydło z naturalnymi olejkami eterycznymi napełnią pięknym zapachem wnętrze kredensów i szuflad.

Bezpieczne przejście dla zwierząt

Miejski ogród może być oazą zieleni w betonowej dżungli, przyciągając zaskakująco wiele gatunków zwierząt. Jeśli masz taki ogród, zaproponuj sąsiadom, aby zostawić w płocie czy murze niewielkie luki, przez które będą mogły przedostawać się jeże, ryjówki, żaby, ropuchy czy inne miejskie zwierzaki.

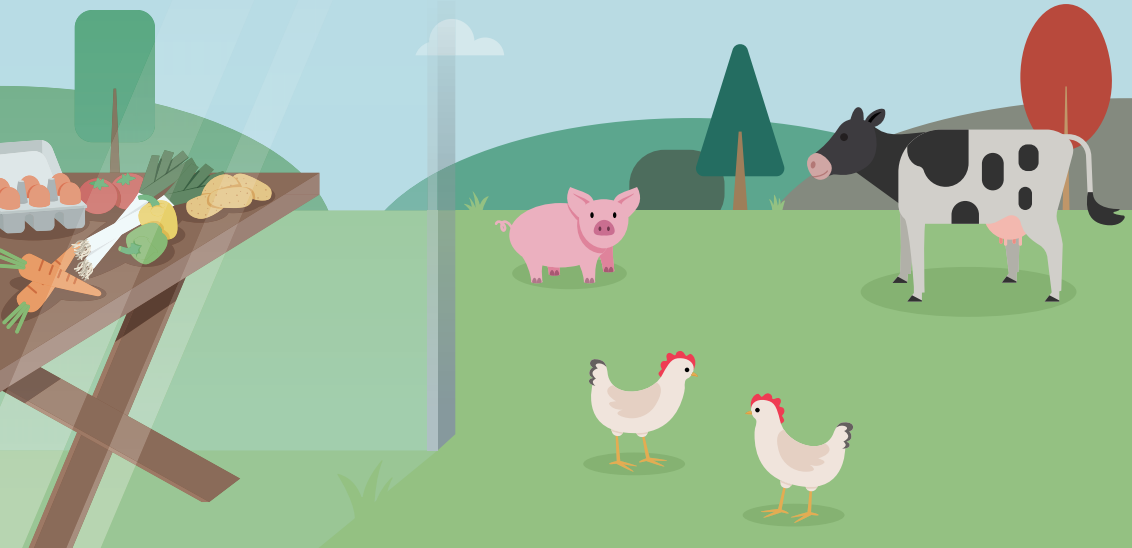
Może uda Ci się osobiście wspomóc miejską naturę? Spróbuj przekonać samorząd do zasadzenia wzdłuż miejskich ulic rodzimych gatunków drzew, po których będą mogły skakać wiewiórki, bez obaw, że wpadną pod samochód.

Ogranicz ilość mięsa w diecie

Mięso jest smaczne, ale jego przemysłowa produkcja niszczy niestety środowisko, przekształcając naturalne obszary w pola uprawy pasz dla zwierząt i wyczerpując zasoby wody. Jest też źródłem zanieczyszczeń, ogołocenia ziemi z roślinności wskutek nadmiernego wypasu zwierząt, a także emisji metanu przyczyniającej się do globalnego ocieplenia.

Jeśli będziesz jeść czerwone mięso rzadziej niż dwa razy w tygodniu, będzie to z korzyścią dla Twojego zdrowia, portfela i dla środowiska naturalnego. Postaw raczej na jakość niż ilość, wraz z rodziną i znajomymi odkryj wspaniałe smaki wegetariańskich posiłków. Wspólne gotowanie to świetny sposób na spędzanie czasu z przyjaciółmi!

Wybieraj ekologiczne produkty spożywcze

Rolnictwo ekologiczne jest przyjazne dla środowiska i zdrowia ludzi. Osoby pracujące w gospodarstwach, gleba i woda są poddawane mniejszej ilości środków chemicznych. Mali pomocnicy, tacy jak dżdżownice, owady zapylające, ssaki, ptaki i płazy żywiące się szkodnikami, są otoczeni ochroną.

Wybierając żywność ekologiczną, pomagasz chronić środowisko, dziko żyjące gatunki i różnicowane genetycznie, zapomniane odmiany. Ekoprodukty są też zdrowe! Kupując wysokiej jakości mleko, jaja i mięso zwierząt hodowanych w dobrych warunkach, zmniejszasz ryzyko kontaktu z chemikaliami zawartymi w żywności.

Mądrze korzystaj z produktów chemicznych

Niektóre produkty, których używamy w domu, jak na przykład chemiczne środki czystości, zawierają substancje, które nie powinny dostać się do środowiska. Gdy już tam trafią, ich usunięcie jest trudne i kosztowne.

Chroń siebie i przyrodę, używając produktów przyjaznych środowisku z oznakowaniem ekologicznym UE albo naturalnych zamienników, takich jak cytryna, ocet czy soda oczyszczona. Bardzo ważne, aby wszelkie niewykorzystane chemikalia zanieść do specjalnych punktów gwarantujących ich bezpieczną utylizację i nigdy nie wylewać ich do zlewu, toalety czy studzienek odpływowych.

Promuj bioróżnorodność w pracy

A może by tak spędzić czas z kolegami z pracy, biorąc udział w jakiejś akcji przyrodniczej?

Jeżeli planujecie spotkanie integracyjne, możecie na przykład wspólnie przyrzeć się zwierzętom i roślinom, które można znaleźć wokół waszego biura. Albo zorganizować spacer przyrodniczy z przewodnikiem, odwiedzić obszar Natura 2000 czy wziąć udział w projekcie ochrony przyrody.

Można też zaproponować akcję sadzenia żywopłotu i kwiatów dla dzikich pszczół i motyli na parkingu, obsadzenie fasady lub dachu biura zielenią czy zamontowanie gniazd i schronień dla owadów, ptaków i innych zwierząt.

Przyłącz się do wspólnotowego ogrodu ekologicznego

Wspólnotowe ogrody ekologiczne to przestrzenie sąsiedzkich spotkań. Dzięki nim dzieci i dorośli obserwują, jak rosną rośliny i skąd bierze się jedzenie. Zbliżają nas do natury i sprzyjają poszanowaniu bioróżnorodności.

Dołącz do grupy zajmującej się wspólnym ogrodem, a dowiesz się, jak uprawiać owoce, warzywa i zioła, używając naturalnych środków. Nauczysz się, jak stosować płodozmian, kompostować odpady, odzyskiwać deszczówkę, w naturalny sposób zwalczać szkodniki oraz zakładać wielogatunkowe żywopłoty i schronienia dla pszczoł i motyli.

Chroń środowisko w drodze do pracy

Wiele miast zmaga się z problemem dużego ruchu samochodowego oraz szkodliwych poziomów hałasu i zanieczyszczenia powietrza. Korki wydłużają czas dojazdu do pracy, a emisje CO₂ przyspieszają zmiany klimatu.

Pomóż zmienić swoje miasto w czystsze, zdrowsze siedlisko miejskie, zamiast samochodu wybierając spacer, rower czy transport publiczny w przypadku dłuższych dystansów. W planowaniu tras pomocne są aplikacje mobilne, które również informują o rozkładach jazdy. Podróżując samochodem, zastanów się, czy nie pojechać wspólnie z kimś, kto musi pokonać tę samą drogę.

Zbuduj ogrodowy staw

Nawet niewielki staw w ogrodzie to ważne źródło wody dla ssaków i ptaków, miejsce dojrzewania płazów i owadów, źródło błota dla budujących gniazdo jaskółek oraz teren polowań dla węży i larw chrząszczy wodnych. Latem zapewnia ogrodowi ochłodę.

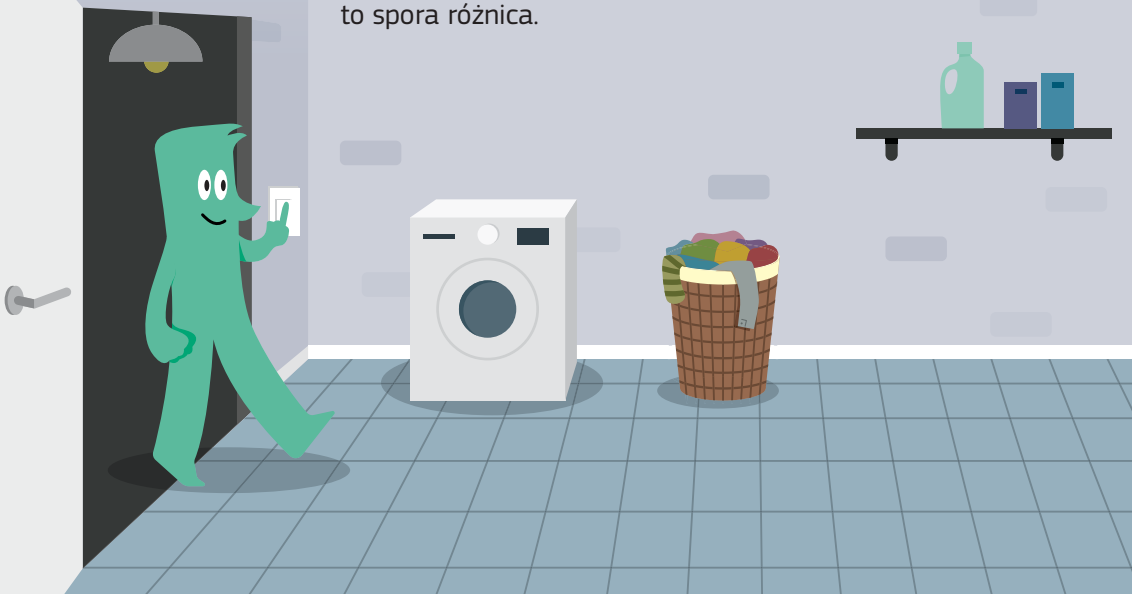
Jeśli masz na to miejsce, zbuduj dla dziko żyjących gatunków staw o łagodnych zboczach umożliwiającym zwierzętom wejście i zejście oraz z płaskimi, płytkimi fragmentami przy brzegach, na których będą rosnąć różnorodne rodzime rośliny. Ciekawie, kto przybędzie z wizytą?

Oszczędzaj energię

Mniejsze zużycie energii pomaga chronić zasoby naturalne i redukuje zanieczyszczenie. Wychodząc z pokoju, zgaś światło, stare żarówki zastąp ledowymi. Pamiętaj, aby wyłączać telewizor, komputer, konsolę do gier, kiedy ich nie używasz.

Uruchamiaj zmywarkę tylko wtedy, gdy jest pełna, a pranie nastawiaj na krótkie programy z zimną wodą, kiedy tylko to możliwe. Zimą obniż temperaturę w mieszkaniu. Nawet jeden stopień to spora różnica.

Segreguj odpady

Segregując odpady, umożliwiasz odzyskanie surowców, zmniejszasz swój wpływ na środowisko, oszczędzasz energię i pieniądze.

Oddzielaj i oddawaj do przetworzenia szkło, papier i plastik, stare baterie i żarówki zanieś do supermarketu, niewykorzystane leki – do apteki. Odpady organiczne mogą być kompostowane albo przeznaczone do produkcji biogazu. Pamiętaj, aby stare farby, oleje, metale, odpady elektroniczne, odpady korkowe, tkaniny i inne materiały zanosić do specjalnych punktów, które zajmują się ich recyklingiem.

Dowiedz się więcej o obszarach Natura 2000

Europejska sieć Natura 2000 chroni cenne i zagrożone gatunki oraz środowisko naturalne, w którym bytują. Sieć obejmuje już ponad 27 tys. obszarów, pokrywając ponad 18% powierzchni lądowej Europy i 6% jej terenów morskich.

Wiele obszarów Natura znajduje się w pobliżu miast. Mapa obszarów Natura 2000 (<http://natura2000.eea.europa.eu/>) pomoże Ci odkryć miejsca

w pobliżu domu i gatunki, które można tam znaleźć. Odwiedź je, weź udział w działaniach edukacyjnych lub wolontariatach i... nie zapomnij zgłosić na swoje ulubione miejsce w konkursie o Europejską Nagrodę Natura 2000!

Jak skontaktować się z UE

OSOBIŚCIE

W całej Unii Europejskiej istnieje kilkaset centrów informacyjnych Europe Direct. Adres najbliższego centrum można znaleźć na stronie: https://europa.eu/european-union/contact_pl.

TELEFONICZNIE LUB DROGĄ MAILOWĄ

Europe Direct to serwis informacyjny, który udziela odpowiedzi na pytania na temat Unii Europejskiej. Można się z nim skontaktować:

- dzwoniąc pod bezpłatny numer telefonu: **00 800 6 7 8 9 10 11** (niektórzy operatorzy mogą naliczać opłaty za te połączenia),
- dzwoniąc pod standardowy numer telefonu: **+32 22999696**,
- drogą mailową: https://europa.eu/european-union/contact_pl.

Wyszukiwanie informacji o UE

ONLINE

Informacje o Unii Europejskiej są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu Europa: <http://europa.eu>.

PUBLIKACJE UE

Bezpłatne i odpłatne publikacje UE można pobrać lub zamówić w serwisie EU Bookshop: <https://bookshop.europa.eu>. Większą liczbę egzemplarzy bezpłatnych publikacji można otrzymać, kontaktując się z serwisem Europe Direct lub z lokalnym centrum informacyjnym (zob. https://europa.eu/european-union/contact_pl).

PRAWO UE I POWIĄZANE DOKUMENTY

Informacje prawne dotyczące UE, w tym wszystkie unijne akty prawne od 1951 r., są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>.

PORTAL OTWARTYCH DANYCH UE

Unijny portal otwartych danych (<http://data.europa.eu/euodp/pl/data>) umożliwia dostęp do zbiorów danych pochodzących z instytucji i innych organów UE. Dane można pobierać i wykorzystywać bezpłatnie, zarówno do celów komercyjnych, jak i niekomercyjnych.

Urząd Publikacji